

Vogelveren

Vogels zijn de enige dieren met veren. Vogels hebben het fenomeen veer na miljoenen jaren tot in de perfectie vervolmaakt. Donsveren, slag- en staartpennen, dekveren op lichaam en vleugels, en sierveren, vogels hebben ze in alle maten, vormen en kleur. De voornaamste functies van de veren zijn - het vliegen, het vasthouden van warmte, het afstoten van water, camouflage en uiterlijk vertoon- allemaal van belang voor het voortbestaan van vogels.

Het gebruik van vogelveren door mensen.

Sierveren gebruikte men van oudsher voor opsmuk en kledij. De sierverenleverancier bij uitstek was eeuwenlang de Struisvogel (*Struthio camelus*). In tegenstelling tot bij vogels die kunnen vliegen heeft er bij Struisvogels geen evolutie plaatsgevonden naar een asymmetrische vorm van de vleugelveren en de daarmee gepaard gaande betere aërodynamische eigenschappen. Struitruisvogelveren zijn volstrekt symmetrisch.

De Egyptenaren gebruikten de Struisvogelveren met hun perfecte symmetrie als het symbool van de godin Ma'at. Zij belichaamde de wetten van het geordende bestaan, harmonie, gerechtigheid en waarheid. De Struisvogelveer het symbool van harmonie en gerechtigheid.

De oude Egyptenaren hadden al ontdekt dat struisvogelveren voor mensen een fraaie opschik vormden. Ook de Middeleeuwse ridders versierden hun helmen ermee. Alle antieke beschavingen uit de Levant bejaagden Struisvogels en verhandelden hun veren. De pluizige witte pennen uit de staart en vleugels van de mannetjes gaven aanzien aan b.v. helmen. De witte veren kon men ook verven.

In het verleden werden door oude culturen al vogels gevangen en gedood voor de veren. De veren waren een teken van waardigheid bij rituelen. Tot de attributen van de 18de eeuwse Hawaïaanse stamhoofden behoorden een mantel versierd met veren van de liwi. De liwi werd gevangen, geplukt en opgegeten. De talloze fel rode en gele veertjes werden vastgehecht op een fijnmazig netwerk, geweven van de wortels van klimplanten. De stamhoofden droegen de mantels bij ceremoniële gelegenheden en gevechten. Ze behoren tot de meest spectaculaire vormen van vederversieringen. Voor een mantel werden vele duizenden vogels gedood.

liwi

Assiniboine hoofdtooi

Sinds voorouderlijke tijden steken indianen arendveren in hun hoofdtooi. Roofvogels verdienden, zeker bij de Noord-Amerikaanse indianen, speciaal respect, met name de adelaar. Door zijn aanwezigheid hoog in de lucht associeerden veel indianen ze met hemelgoden. Een tooi van adelaarsveren werd gedragen als teken van een hoge status. Bij rituele dansen werd de aanwezigheid van geesten gesymboliseerd door veren, maskers en kledij.

Wire-tailed Manakin

Broad billed Molmot

Ceremoniële hoofdtooien van de Amazone indianen bestaan uit veren van verschillende vogels.

Princess Stephanie's Bird of Paradise

Hoofdtooi Zuidelijke Hooglanden

Cimbu hoofdtooi

Hoofdtooi Westelijke Hooglanden

Ribbon-tailed Bird of Paradise

De Papoea's gebruikten de veren van verschillende soorten vogels al sinds honderden jaren in de hoofdtooien bij feestelijke gelegenheden en rituele dansen. Maar ook als 'geld' om vrouwen en goederen te kopen.

Koningskroon

Nepal, Koning Mahendra in kroningsuitrusting.

Thailand Koninklijke hoed

Veren van Raggiana Bird of Paradise, *Paradisaea raggiana*, werden gebruikt op de kroon en hoed.

Lang voordat men in Europa bekend was met de verblijfplaats en gewoonten van de paradijsvogels, verfraaide men in Aziatische rijken, zoals Nepal en Thailand, hoofdeksels met de veren van die vogels.

Koningen en hoge militairen gebruikten veelvuldig veren van verschillende vogels.

Nieuw Zeeland,
George V

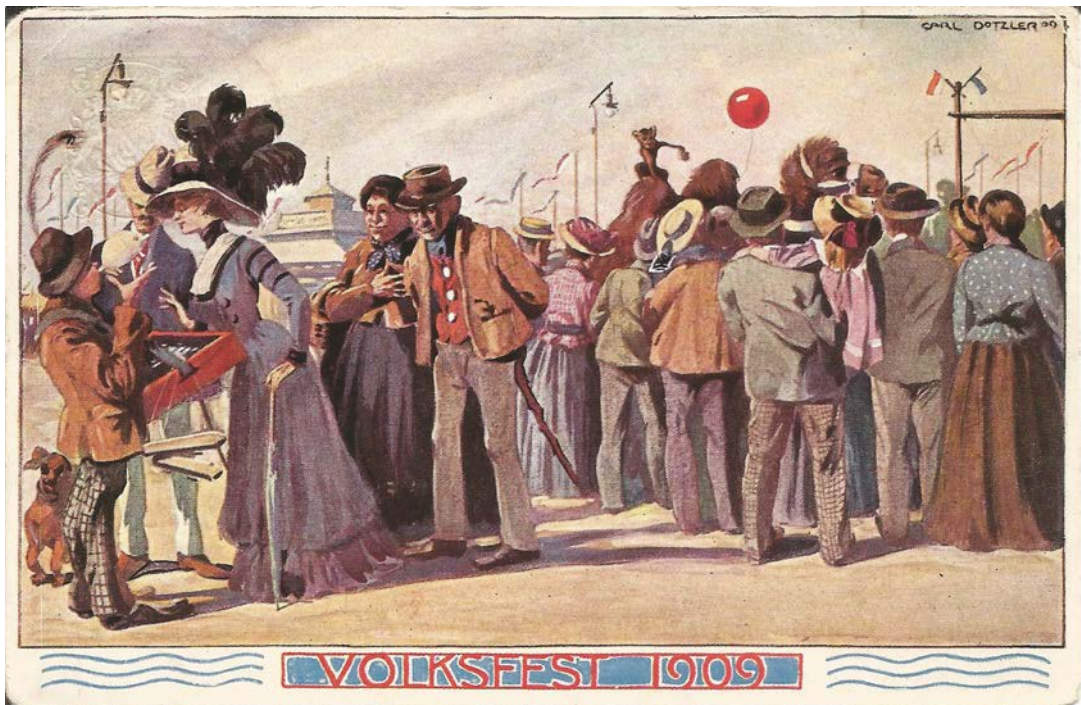
België, pet militaire
school

Bij verschillende militaire uniformen werden voor de versiering van de petten de staartveren van hanen gebruikt.

In het algemeen gold hoe hoger de verentoeft hoe hoger de rang.

Een mode journaliste met twintig jaar ervaring schreef dat veren voor vrouwen mogelijk het meest sexy ding waren om te dragen. Veren waren rond 1900 zo in de mode dat men op dameshoeden en complete vogelbalgen spelde.

Bayern PP15c 155/01

Londen werd de draaischijf voor de hoedenmode. Tijdens drie veilingen in 1911 gingen de verenhuiden of balgen van 12.9168 Zilverreigers, 13.598 andere reigers, 2.0698 paradijsvogels, 4.1090 kolibries en 9494 arenden in de openbare verkoop.

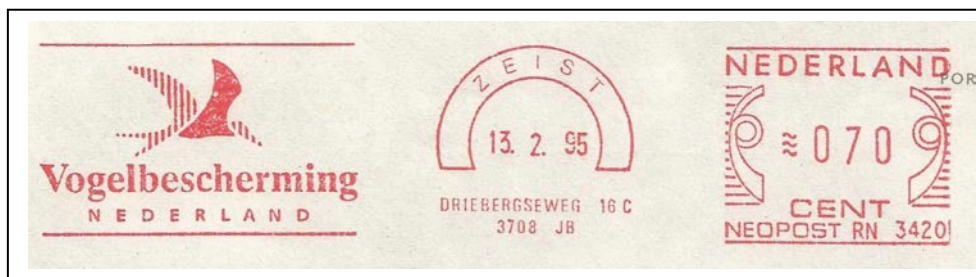

De mode voor mannen was veel minder uitbundig. Ze versierden hun hoed soms met een of enkele veertjes.

Portugal serie B. no.34

De verenindustrie pleegde roofbouw. Ze bedreigde sommige soorten zo sterk dat de internationale vogelbescherming aan gewicht won. In Nederland werd in 1899 de "Bond ter Bestrijding eener Gruwelmode" de voorloper van Vogelbescherming opgericht.

In Duitsland werd de Landesbund für Vogelschutz opgericht in 1909.

Tot diep in de 19de eeuw kwamen struisvogelveren van in het wild gedode dieren. Dat veranderde deels toen vanaf 1863 boeren Struisvogels gingen fokken. Als door een kortsluiting klapte de verenindustrie bij het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog in elkaar.

Pas na de Tweede Wereldoorlog kwamen veren weer als modeaccessoire (van gedomesticeerde vogels) weer wat in de mode b.v. voor carnaval.

Omvangrijker zijn de verenvolumes van watervogels en kippen die in dekbedden, jassen, matrassen, slaapzakken en kussens verwerkt zitten. Van oudsher vulde men matrassen en slaapkussens met vogelveren. De Romeinen keken het gebruik af van de Germanen. Pas in de 18de eeuw sliepen mensen uit bijna alle standen op ganzenveren bedden, waardoor heuse verenfabrieken tot bloei kwamen. Concurrentie van kapok, de import van goedkope schapenwol en de opkomst van kunststoffen deed de vraag naar ganzenveren geleidelijk dalen. Als luxeproduct bleef gansendons nog in de running.

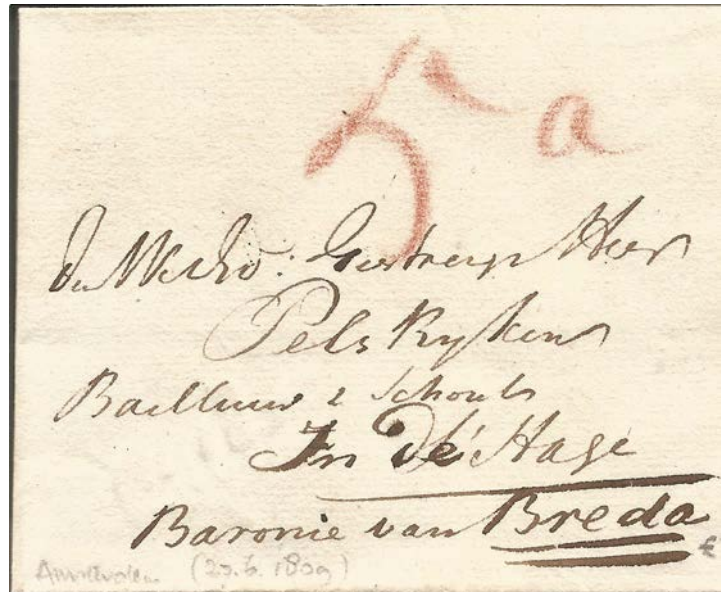
Eidereenden, Somateria mollissima, en dons worden in een adem genoemd. Het Oudijlandse æðarfugl betekent letterlijk 'donsvogel'. Het gebruik van eiderdons is duizenden jaren oud. Sporen in Finland dateren uit de Steentijd.

Zonder slagpennen uit de vleugeltoppen van grote vogels zou het schrijven in de eeuwen voor ons amper zijn gelukt. Een tijdlang maakten de slagpennen de gans onmisbaar. Wie schreef deed dat met een ganzenveer. Ideaal waren de vijf laatste handpennen uit de vleugeltop. Ze werden geplukt of geraapt na de rui en kunstmatig gehard.

Afbeelding van een Zweedse vederbrief. Waarschijnlijk met een ganzenveer geschreven. Voorzien van drie veertjes, vastgekleefd met drie lakzegels voor een snelle verzending.

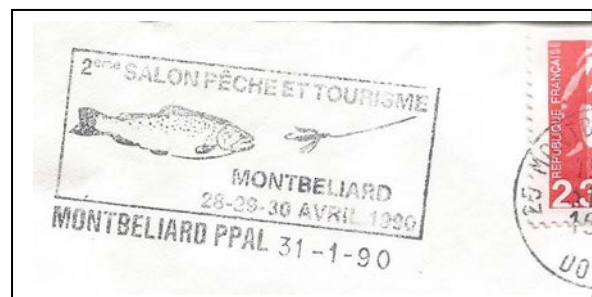

Een met een veer geschreven brief.

Nog dieper in de vergetelheid verzonken is de relatie tussen gans en oorlog. Eeuwenlang gebruikte men de veren uit ganzenvleugels voor de pijlen van boogschutters. De bijgeknipte ganzenveren achter op de pijl gaven het projectiel een stabiele en rechtlijnige vlucht.

Voor buitenstaanders onverwachte verengebruikers zijn de vliegvisser die om roofvis te vangen veren in hun kunstaas verwerken.

Nog een sport die veren gebruikt. 'Peteca', handshuttle. Peteca is een traditionele sport uit Brazilië. Vroege petecas waren zeer primitief en zelfgemaakt. Ze bestonden uit een steen omwikkeld met bladeren waarin veren werden gestoken